Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTHONY MICHAEL COLLINS
της 4ης Οκτωβρίου 2024[1]

Υπόθεση C-583/23 [Delda][i]

AK
κατά
Ministère public

[αίτηση του Cour de cassation
(Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Γαλλία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Οδηγία 2014/41/ΕΕ – Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας σε ποινικές υποθέσεις – Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής – Έννοια του "ερευνητικού μέτρου" – Επίδοση διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας η οποία περιέχει επίσης ένταλμα προσωρινής κρατήσεως και διαταγή καταθέσεως εγγυήσεως – Εξέταση του κατηγορουμένου»

Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, την οποία υπέβαλε το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία), αφορά την ερμηνεία των άρθρων 1 και 3 της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις[2]. Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο αναιρέσεως που άσκησε Ισπανίδα υπήκοος, η οποία τελούσε υπό κράτηση στη Γαλλία, κατά αποφάσεως του chambre de l'instruction de la cour d'appel de Paris (ανακριτικού τμήματος του εφετείου Παρισίων, Γαλλία) με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή της περί κηρύξεως ακυρότητας της εκθέσεως εξετάσεώς της από Γάλλο ανακριτή σε εκτέλεση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας εκδοθείσας από τις ισπανικές δικαστικές αρχές.

2. Η υπόθεση αυτή θα παράσχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να διευκρινίσει το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας και, ειδικότερα, το περιεχόμενο της κατά τις προαναφερθείσες διατάξεις της οδηγίας 2014/41 έννοιας των «ερευνητικών μέτρων», των οποίων η εκτέλεση μπορεί να ζητηθεί στο πλαίσιο μιας τέτοιας εντολής έρευνας.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[i] Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

[2] ΕΕ 2014, L 130, σ. 1.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3. Κατά το άρθρο 5 της σύμβασης για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης [3] (στο εξής: σύμβαση της 29ης Μαΐου 2000), το οποίο φέρει τον τίτλο «Αποστολή και επίδοση διαδικαστικών εγγράφων»:

«1. Κάθε κράτος μέλος επιδίδει τα διαδικαστικά έγγραφα τα οποία προορίζονται για πρόσωπα ευρισκόμενα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, απευθείας μέσω ταχυδρομείου.

2. Τα διαδικαστικά έγγραφα είναι δυνατόν να αποσταλούν μέσω των αρμοδίων αρχών του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μόνον εάν:

α) η διεύθυνση του προσώπου για το οποίο προορίζεται το έγγραφο είναι άγνωστη ή αβέβαιη, ή

β) το οικείο δικονομικό δίκαιο του αιτούντος κράτους μέλους απαιτεί αποδεικτικό επιδόσεως του εγγράφου στον παραλήπτη, διάφορο του παρεχόμενου από το ταχυδρομείο, ή

γ) δεν ήταν δυνατή η ταχυδρομική επίδοση του εγγράφου, ή

δ) το αιτούν κράτος μέλος έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι η ταχυδρομική αποστολή θα αποβεί άκαρπη ή είναι ακατάλληλη.

3. Εάν πιθανολογείται ότι ο παραλήπτης δεν κατανοεί τη γλώσσα στην οποία έχει συνταχθεί το έγγραφο, το έγγραφο –ή τουλάχιστον τα βασικά του μέρη– μεταφράζεται στη γλώσσα ή σε μια από τις γλώσσες του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου διαμένει ο παραλήπτης. Εάν η αρχή που εκδίδει το διαδικαστικό έγγραφο γνωρίζει ότι ο παραλήπτης κατανοεί μόνο κάποια άλλη γλώσσα, τότε το έγγραφο –ή τουλάχιστον τα βασικά του μέρη– μεταφράζεται σ' αυτή τη γλώσσα.

4. Όλα τα διαδικαστικά έγγραφα συνοδεύονται από σημείωμα το οποίο αναφέρει ότι ο παραλήπτης μπορεί να πληροφορηθεί από την αρχή η οποία εξέδωσε το έγγραφο ή από άλλες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο αυτή ανήκει, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του σχετικά με το έγγραφο. Η παράγραφος 3 ισχύει και για το σημείωμα αυτό.

[…]»

[3] Σύμβαση που καταρτίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 34 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2000, C 197, σ. 1).

Η οδηγία 2014/41

4. Το άρθρο 1 της οδηγίας 2014/41, το οποίο φέρει τον τίτλο «Η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας και η υποχρέωση εκτέλεσής της», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ) είναι δικαστική απόφαση την οποία εκδίδει ή επικυρώνει δικαστική αρχή κράτους μέλους (“κράτος έκδοσης”) με σκοπό την εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων σε άλλο κράτος μέλος (“κράτος εκτέλεσης”) για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων βάσει της παρούσας οδηγίας.

Η ΕΕΕ μπορεί επίσης να εκδίδεται για την λήψη αποδεικτικών στοιχείων ευρισκομένων ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους εκτέλεσης.»

5. Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής της ΕΕΕ», έχει ως εξής:

«Η ΕΕΕ καλύπτει κάθε ερευνητικό μέτρο, εκτός από τη σύσταση κοινής ομάδας έρευνας και τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο κοινής ομάδας έρευνας κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 13 της σύμβασης [της 29ης Μαΐου 2000] και στην απόφαση-πλαίσιο 2002/465/ΔΕΥ του Συμβουλίου[, της 13ης Ιουνίου 2002, σχετικά με τις κοινές ομάδες έρευνας (ΕΕ 2002, L 162, σ. 1)], πλην των περιπτώσεων εφαρμογής του άρθρου 13 παράγραφος 8 της σύμβασης [αυτής] και του άρθρου 1 παράγραφος 8 της απόφασης-πλαισίου.»

6. Το άρθρο 9 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αναγνώριση και εκτέλεση», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Η αρχή εκτέλεσης αναγνωρίζει άνευ ετέρου ΕΕΕ διαβιβασθείσα κατά την παρούσα οδηγία και μεριμνά για την εκτέλεσή της κατά τον ίδιο τρόπο και διαδικασία ως εάν επρόκειτο για ερευνητικό μέτρο διαταχθέν από αρχή του κράτους εκτέλεσης εκτός αν η αρχή αυτή αποφασίζει να επικαλεσθεί ένα εκ των λόγων μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης ή ένα εκ των λόγων αναβολής κατά την παρούσα οδηγία.

2. Η αρχή εκτέλεσης τηρεί τις διατυπώσεις και τις διαδικασίες που έχει ορίσει ρητώς η αρχή έκδοσης, εκτός εάν προβλέπεται άλλως στην παρούσα οδηγία και υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω διατυπώσεις και διαδικασίες δεν είναι αντίθετες προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του κράτους εκτέλεσης.»

7. Το άρθρο 10 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προσφυγή σε εναλλακτικά ερευνητικά μέτρα», ορίζει τα εξής:

«1. Η αρχή εκτέλεσης χρησιμοποιεί κατά το δυνατόν ερευνητικό μέτρο άλλο από το προβλεπόμενο στην ΕΕΕ όταν:

α) το ερευνητικό μέτρο που αναφέρεται στην ΕΕΕ δεν υφίσταται στη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης, ή

β) το ερευνητικό μέτρο που αναφέρεται στην ΕΕΕ δεν θα ήταν διαθέσιμο σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 11, η παράγραφος 1 δεν ισχύει για τα ακόλουθα ερευνητικά μέτρα, τα οποία πρέπει πάντοτε να είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου του κράτους εκτέλεσης:

[…]

γ) εξέταση μάρτυρα, θύματος, υπόπτου ή τρίτου στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης·

[…]».

8. Το άρθρο 24 της οδηγίας 2014/41, με τίτλο «Εξέταση με εικονοτηλεδιάσκεψη ή άλλου είδους οπτικοακουστική μετάδοση», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Εάν πρόσωπο το οποίο βρίσκεται στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης πρέπει να εξεταστεί ως μάρτυρας ή πραγματογνώμονας από τις αρμόδιες αρχές του κράτους έκδοσης, η αρχή έκδοσης μπορεί να εκδώσει ΕΕΕ για την εξέταση του μάρτυρα ή του πραγματογνώμονα με εικονοτηλεδιάσκεψη ή άλλου είδους οπτικοακουστική μετάδοση, όπως προβλέπεται στις παραγράφους 5 έως 7.

Εκδίδεται επίσης από την εκδίδουσα αρχή μια ΕΕΕ για την εξέταση υπόπτου ή κατηγορουμένου με εικονοτηλεδιάσκεψη ή με άλλου είδους οπτικοακουστική μετάδοση.»

9. Το άρθρο 34 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Σχέσεις με άλλες νομικές πράξεις, συμφωνίες και ρυθμίσεις», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Χωρίς να θίγεται η εφαρμογή τους μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων κρατών και η προσωρινή τους εφαρμογή δυνάμει του άρθρου 35, η παρούσα οδηγία αντικαθιστά, από τις 22 Μαΐου 2017, τις αντίστοιχες διατάξεις των ακόλουθων συμβάσεων που εφαρμόζονται στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που δεσμεύονται από την παρούσα οδηγία:

[…]

γ) σύμβαση [της 29ης Μαΐου 2000] και το πρωτόκολλό της.»

Το γαλλικό δίκαιο

10. Το άρθρο 694-16 του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας[4] ορίζει τα εξής:

«Η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας είναι δικαστική απόφαση η οποία εκδίδεται από κράτος μέλος, καλούμενο κράτος εκδόσεως, με την οποία ζητείται από άλλο κράτος μέλος, καλούμενο κράτος εκτελέσεως, με τη χρήση εντύπων που είναι κοινά σε όλα τα κράτη, να διενεργήσει εντός ορισμένης προθεσμίας, στο έδαφός του, έρευνες με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με αξιόποινη πράξη ή την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται ήδη στην κατοχή του.

[4] Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η οδηγία 2014/41 μεταφέρθηκε στο γαλλικό δίκαιο με τα άρθρα 694-15 επ. του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Η εντολή έρευνας μπορεί επίσης να έχει ως αντικείμενο την προσωρινή πρόληψη στο έδαφος του κράτους εκτελέσεως της καταστροφής, μετατροπής, απομακρύνσεως, μεταφοράς ή διαθέσεως στοιχείου το οποίο μπορεί να χρησιμεύσει ως απόδειξη.

Μπορεί επίσης να έχει ως αντικείμενο την προσωρινή μεταγωγή στο κράτος εκδόσεως του εντάλματος προσώπου που κρατείται στο κράτος εκτελέσεως, προκειμένου να καταστεί δυνατή η διενέργεια στο κράτος εκδόσεως διαδικαστικών πράξεων για τις οποίες απαιτείται η παρουσία του προσώπου αυτού, ή την προσωρινή μεταγωγή στο κράτος εκτελέσεως προσώπου που κρατείται στο κράτος εκδόσεως προκειμένου να συμμετάσχει στο έδαφός του στις έρευνες που ζητήθηκαν.

Τα αποδεικτικά στοιχεία που αναφέρονται στα δύο πρώτα εδάφια μπορούν επίσης να αφορούν την παράβαση από πρόσωπο των υποχρεώσεων που απορρέουν από ποινική καταδίκη, ακόμη και αν η παράβαση αυτή δεν συνιστά αδίκημα.»

Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης, το προδικαστικό ερώτημα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

11. Την 1η Μαρτίου 2021 οι ισπανικές δικαστικές αρχές εξέδωσαν προς τις γαλλικές αρχές ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (στο εξής: επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας) ζητώντας να επιδοθεί στην AK, η οποία τελούσε τότε υπό κράτηση στη Γαλλία προς εκτέλεση ποινής, διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας που είχε εκδοθεί στις 30 Σεπτεμβρίου 2009 από τον Juzgado Central de Instrucción nº 4 de la Audiencia Nacional (τέταρτο τακτικό ανακριτή του ανώτερου ειδικού δικαστηρίου, Ισπανία)[5]. Η διάταξη περιείχε επίσης ένταλμα προσωρινής κρατήσεως και διαταγή καταθέσεως εγγυήσεως. Με την επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, οι ισπανικές δικαστικές αρχές ζητούσαν επίσης να δοθεί στην AK η δυνατότητα, παρουσία του συνηγόρου της, «να παράσχει εξηγήσεις κατά νόμον επί των επίμαχων πραγματικών περιστατικών».

12. Στις 19 Ιουλίου 2021 ανακριτής του tribunal judiciaire de Paris (πλημμελειοδικείου Παρισίων, Γαλλία), δι' εκθέσεως, επέδωσε στην AK, παρουσία της δικηγόρου της, την εν λόγω διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας, παρέδωσε στην ίδια καθώς και στη δικηγόρο της αντίγραφο της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας στην ισπανική γλώσσα και έλαβε τις εξηγήσεις της[6].

13. Την επομένη, η AK κατέθεσε ενώπιον του chambre de l'instruction de la cour d'appel de Paris (ανακριτικού τμήματος του εφετείου Παρισίων) αίτηση περί κηρύξεως ακυρότητας της εκθέσεως εξετάσεώς της, υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι η επίδοση διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας, η οποία να περιέχει επιπλέον ένταλμα προσωρινής κρατήσεως και διαταγή καταθέσεως εγγυήσεως, δεν μπορεί να ζητηθεί στο πλαίσιο ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.

14. Με δικαστική απόφαση της 20ής Απριλίου 2022, το chambre de l'instruction de la cour d'appel de Paris (ανακριτικό τμήμα του εφετείου Παρισίων) απέρριψε την ως άνω αίτηση. Διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι οι ισπανικές δικαστικές αρχές είχαν ζητήσει όχι μόνο να επιδοθεί

[5] Στην AK απαγγέλθηκαν κατηγορίες για τρομοκρατικές πράξεις.

[6] Από την έκθεση της 19ης Ιουλίου 2021, η οποία διαβιβάστηκε από το αιτούν δικαστήριο κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου για παροχή πληροφοριών, προκύπτει ότι η AK δήλωσε τα ακόλουθα σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά που εκτίθενται στη διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας: «Αρνούμαι όλες τις κατηγορίες. Οι κατηγορίες αυτές βασίζονται σε δηλώσεις στις οποίες υποχρεώθηκα να προβώ κατόπιν βασανιστηρίων, πριν από 20 έτη. Το επαναλαμβάνω αυτό εδώ και πολλά χρόνια και το εξέθεσα εκ νέου στο πλαίσιο της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εντάλματος [συλλήψεως]. Προσκομίστηκαν μάλιστα αποδεικτικά στοιχεία και το cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισίων) αρνήθηκε να εκτελέσει το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως. Δεν κατανοώ πώς εσείς οι ίδιοι μπορείτε να μου επιδώσετε διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας σε υπόθεση για την οποία η γαλλική δικαιοσύνη αρνήθηκε να εκτελέσει ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως».

στην ΑΚ η διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας, αλλά και να της δοθεί η δυνατότητα «να παράσχει εξηγήσεις κατά νόμον επί των επίμαχων πραγματικών περιστατικών». Επισήμανε επίσης, αφενός, ότι στην επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας διευκρινιζόταν ότι οι ζητηθείσες πράξεις εντάσσονταν «στο πλαίσιο της εξακριβώσεως της τελέσεως των πραγματικών περιστατικών σε σχέση με όλες τις περιστάσεις που μπορούν να επηρεάσουν τον χαρακτηρισμό τους και την ενοχή των δραστών» και, αφετέρου, ότι, μολονότι οι ισπανικές αρχές δεν επέλεξαν το τετραγωνίδιο «εξέταση υπόπτου ή κατηγορουμένου» στο σχετικό έντυπο, είχαν σαφώς ζητήσει από τον Γάλλο ανακριτή να λάβει δι' εκθέσεως τις εξηγήσεις της ΑΚ σχετικά με τις πράξεις για την τέλεση των οποίων θεωρούνταν ύποπτη. Το chambre de l'instruction de la cour d'appel de Paris (ανακριτικό τμήμα του εφετείου Παρισίων) συνήγαγε εξ αυτού ότι οι ισπανικές δικαστικές αρχές, ζητώντας από την ΑΚ να διευκρινίσει, παρουσία του συνηγόρου της και τηρουμένων των δικαιωμάτων υπερασπίσεως, τη θέση της επί των πραγματικών περιστατικών, είχαν ζητήσει τη διεξαγωγή «ερευνών με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σχετικών με αξιόποινη πράξη» κατά την έννοια του άρθρου 694-16 του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

15. Η ΑΚ άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

16. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η ΑΚ υποστηρίζει ότι, με την απόφαση της 20ής Απριλίου 2022, το chambre de l'instruction de la cour d'appel de Paris (ανακριτικό τμήμα του εφετείου Παρισίων) παρέβη το άρθρο 1 της οδηγίας 2014/41 και το άρθρο 694-16 του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Κατά την ΑΚ, η έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας δεν μπορεί να έχει ως αντικείμενο «να κοινοποιηθούν οι κατηγορίες και να γνωστοποιηθεί η υποβολή της υποθέσεως στην κρίση δικαστηρίου», δεδομένου ότι τέτοια μέτρα εμπίπτουν σε άλλα μέσα δικαστικής συνεργασίας, ιδίως δε, στο άρθρο 696-44 του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας[7].

17. Ο γενικός εισαγγελέας του αιτούντος δικαστηρίου εκτιμά, αντιθέτως, ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι η επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας περιέχει «ερευνητικά μέτρα που σχετίζονται άρρηκτα με την επίδοση της διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας στην [ΑΚ] και τη λήψη των εξηγήσεών της από δικαστή παρουσία συνηγόρου, προκειμένου να γίνουν σεβαστά τα δικαιώματα υπερασπίσεως», η απόφαση αυτή συνιστά διεξαγωγή ερευνών με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σχετικών με αξιόποινη πράξη.

18. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας και, ειδικώς, επί του ζητήματος εάν εμπίπτει ή όχι στο πεδίο αυτό η επίδοση πράξεως περί απαγγελίας κατηγορίας, η οποία περιέχει επιπλέον διαταγή περί στερήσεως της ελευθερίας και καταθέσεως εγγυήσεως. Εκτιμά ότι δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι η ορθή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης είναι τόσο προφανής ώστε να μην υπάρχει περιθώριο για καμία εύλογη αμφιβολία. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα άρθρα 1 και 3 της οδηγίας 2014/41 την έννοια ότι επιτρέπουν σε δικαστική αρχή κράτους μέλους να εκδώσει ή να επικυρώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας η οποία αποσκοπεί, αφενός, στην επίδοση στον κατηγορούμενο διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας, η οποία περιέχει επιπλέον διαταγή περί στερήσεως της ελευθερίας και καταθέσεως εγγυήσεως, και,

[7] Το άρθρο έχει ως εξής: «Σε περίπτωση ποινικής διώξεως που ασκήθηκε στην αλλοδαπή, όταν αλλοδαπή κυβέρνηση θεωρεί αναγκαία την επίδοση διαδικαστικής πράξεως ή αποφάσεως σε πρόσωπο που κατοικεί στη γαλλική επικράτεια, το έγγραφο διαβιβάζεται σύμφωνα με τους προβλεπόμενους στα άρθρα 696-8 και 696-9 τύπους, συνοδευόμενο, κατά περίπτωση, από μετάφραση στη γαλλική γλώσσα. Η επίδοση γίνεται αυτοπροσώπως, κατόπιν αιτήματος της εισαγγελικής αρχής. Το πρωτότυπο που πιστοποιεί την επίδοση επιστρέφεται με τον ίδιο τρόπο στην αιτούσα κυβέρνηση».

αφετέρου, στην εξέταση του κατηγορουμένου προκειμένου αυτός να μπορέσει, παρουσία του συνηγόρου του, να παράσχει κάθε χρήσιμη εξήγηση επί των πραγματικών περιστατικών που εκτίθενται στην εν λόγω διάταξη;»

19. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η AK, η Γαλλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

20. Απαντώντας σε αίτημα του Δικαστηρίου για παροχή πληροφοριών, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι η AK είχε παραδοθεί στις ισπανικές δικαστικές αρχές στις 9 Σεπτεμβρίου 2022, σε εκτέλεση τριών αποφάσεων του chambre de l'instruction de la cour d'appel de Paris (ανακριτικού τμήματος του εφετείου Παρισίων)[8]. Διευκρίνισε επίσης ότι η έκθεση εξετάσεως της AK της 19ης Ιουλίου 2021 είχε διαβιβαστεί στις ισπανικές αρχές.

Ανάλυση

21. Το ζήτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι εάν οι δικαστικές αρχές κράτους μέλους μπορούν, κάνοντας χρήση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, να ζητήσουν από τις αρχές άλλου κράτους μέλους, αφενός, να επιδώσουν στον ενδιαφερόμενο διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας η οποία περιέχει επίσης ένταλμα προσωρινής κρατήσεως και διαταγή καταθέσεως εγγυήσεως και, αφετέρου, να προβούν στην εξέταση του προσώπου αυτού προκειμένου να μπορέσει, παρουσία του συνηγόρου του, να παράσχει κάθε χρήσιμη εξήγηση επί των πραγματικών περιστατικών που εκτίθενται στη διάταξη. Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει, πρώτον, να καθοριστεί το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας και, δεύτερον, να εξακριβωθεί αν τα ανωτέρω αναφερθέντα μέτρα εμπίπτουν στο εν λόγω πεδίο εφαρμογής.

Επί του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας

22. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 ορίζει την «ευρωπαϊκή εντολή έρευνας» ως δικαστική απόφαση την οποία εκδίδει ή επικυρώνει δικαστική αρχή κράτους μέλους με σκοπό την εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων «ερευνητικών μέτρων» σε άλλο κράτος μέλος «για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων» βάσει της οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των ευρισκομένων ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του τελευταίου αυτού κράτους μέλους.

23. Το άρθρο 3 της οδηγίας 2014/41, σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, ορίζει, γενικώς, ότι η εντολή «καλύπτει κάθε ερευνητικό μέτρο». Το άρθρο αυτό εξαιρεί ρητώς από το εν λόγω πεδίο εφαρμογής μόνον τη σύσταση κοινής ομάδας έρευνας και τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο μιας τέτοιας ομάδας, μέτρα τα οποία ρυθμίζονται ειδικώς στο άρθρο 13 της σύμβασης της 29ης Μαΐου 2000 και στην απόφαση-πλαίσιο 2002/465[9].

24. Επομένως, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 2014/41, πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να έχει η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας «οριζόντιο πεδίο εφαρμογής» και να εφαρμόζεται σε «όλα τα ερευνητικά μέτρα που στοχεύουν στη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων».

[8] Ήτοι, δύο αποφάσεων που εκδόθηκαν στις 26 Σεπτεμβρίου 2018 και μίας που εκδόθηκε στις 9 Οκτωβρίου 2019.

[9] Βλ., επίσης, αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας 2014/41, η οποία ορίζει ότι «[αυτή η] οδηγία δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στους διασυνοριακούς ελέγχους βάσει της σύμβασης για την εφαρμογή της συμφωνίας Σένγκεν […]».

25. Η οδηγία 2014/41 δεν περιέχει ορισμό της έννοιας του «ερευνητικού μέτρου» ούτε προβλέπει κατάλογο των μέτρων των οποίων η εκτέλεση μπορεί να ζητηθεί μέσω της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας. Βεβαίως, στο άρθρο 10, παράγραφος 2, και στα άρθρα 24 έως 31, η οδηγία παραθέτει σειρά ερευνητικών μέτρων. Εντούτοις, από κανένα στοιχείο δεν μπορεί να συναχθεί ότι η παράθεση αυτή συνιστά εξαντλητική απαρίθμηση των ερευνητικών μέτρων που μπορούν να περιληφθούν σε μια εντολή έρευνας. Η πρώτη από τις ως άνω διατάξεις ορίζει τα ερευνητικά μέτρα τα οποία πρέπει, κατ' αρχήν, πάντοτε να είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου του κράτους εκτελέσεως [10]. Τα δε άρθρα 24 έως 31 της οδηγίας 2014/41 προβλέπουν ειδικές διατάξεις για ορισμένα ερευνητικά μέτρα, η εφαρμογή των οποίων ενέχει ιδιαιτερότητες, ιδίως όσον αφορά τους λόγους αρνήσεως [11].

26. Επισημαίνω επίσης ότι η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας αποτελεί μέσο στηριζόμενο στις αρχές της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αναγνωρίσεως [12], οι οποίες επιτρέπουν, κατ' αρχήν, στην αρχή εκδόσεως να επιτύχει την εκτέλεση, στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από το δικό της, των ερευνητικών μέτρων που κρίνει αναγκαία. Το σύστημα που καθιερώνει η οδηγία 2014/41 στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην αντίληψη ότι η αρχή εκδόσεως είναι η πλέον αρμόδια να αποφασίζει, βάσει των στοιχείων που διαθέτει όσον αφορά τις λεπτομέρειες της σχετικής έρευνας, ποιο ερευνητικό μέτρο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί, με την επιφύλαξη, ωστόσο, της δυνατότητας της αρχής εκτελέσεως να προβεί σε άλλου είδους ερευνητικό μέτρο όταν το μέτρο που αναφέρεται στην ευρωπαϊκή εντολή έρευνας δεν υφίσταται στην εθνική της νομοθεσία ή δεν θα ήταν διαθέσιμο σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση [13].

27. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, συμμερίζομαι την άποψη της Γαλλικής Κυβερνήσεως ότι η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας αποτελεί μέσο το οποίο έχει ευρύτατο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής, δεδομένου ότι η έννοια των «ερευνητικών μέτρων» καλύπτει «σημαντική ομάδα πράξεων». Εντούτοις, όπως υποστηρίζουν όλοι οι μετέχοντες στην παρούσα διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένης της Γαλλικής Κυβερνήσεως, η εκτέλεση ερευνητικών μέτρων που προβλέπονται από ευρωπαϊκή εντολή έρευνας έχει ως μοναδικό σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων [14] και, αν πληρούνται οι αναγκαίες προς τούτο προϋποθέσεις, τη διαβίβαση των αποδεικτικών στοιχείων στην αρχή εκδόσεως [15].

[10] Πρόκειται για την απόκτηση πληροφοριών ή αποδεικτικών στοιχείων ήδη στην κατοχή της αρχής εκτελέσεως, για την απόκτηση πληροφοριών που περιέχονται σε βάσεις δεδομένων τις οποίες τηρούν αστυνομικές ή δικαστικές αρχές, για την εξέταση μάρτυρα, θύματος, υπόπτου ή τρίτου στο έδαφος του κράτους εκτελέσεως, για οποιοδήποτε μη παρεμβατικό ερευνητικό μέτρο κατά τα οριζόμενα στο δίκαιο του κράτους εκτελέσεως και για την αναγνώριση προσώπων που έχουν συνδρομή σε έναν συγκεκριμένο αριθμό τηλεφώνου ή διεύθυνση IP.

[11] Πρόκειται για την εξέταση με εικονοτηλεδιάσκεψη ή άλλου είδους οπτικοακουστική μετάδοση μάρτυρα, πραγματογνώμονα, υπόπτου ή κατηγορουμένου, για την εξέταση με τηλεφωνική διάσκεψη μάρτυρα ή πραγματογνώμονα, για την απόκτηση τραπεζικών ή χρηματοοικονομικών πληροφοριών, για ερευνητικά μέτρα που συνεπάγονται τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε πραγματικό χρόνο, συνεχώς και για ορισμένο χρονικό διάστημα, όπως η παρακολούθηση τραπεζικών ή χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που διενεργούνται μέσω ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων λογαριασμών ή η ελεγχόμενη παράδοση στο έδαφος εκτελέσεως, η διεξαγωγή μυστικών ερευνών και η παρακολούθηση τηλεπικοινωνιών.

[12] Άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/41. Βλ., επίσης, απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 64).

[13] Άρθρο 10, παράγραφος 1, και αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2014/41. Δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 3, της οδηγίας, η αρχή εκτελέσεως μπορεί επίσης να προσφεύγει σε ερευνητικό μέτρο διαφορετικό από αυτό που προβλέπεται στην ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, όταν θα έχει το ίδιο αποτέλεσμα με «λιγότερο οχληρό τρόπο».

[14] Συμμερίζομαι την παρατήρηση της Γαλλικής Κυβερνήσεως ότι, «μολονότι η έννοια της "αποδείξεως" δεν έχει γενικό ορισμό στο δίκαιο της Ένωσης, παραπέμπει, υπό ευρεία έννοια, στα μέσα που συνδέονται με την απόδειξη πραγματικού περιστατικού ή πράξεως κατά τον τύπο που επιτρέπεται από τον νόμο».

[15] Απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster (C-66/20, EU:C:2021:670, σκέψη 41).

28. Η εκτίμηση αυτή επιρρωννύεται από πλείονα στοιχεία της οδηγίας 2014/41. Παραδείγματος χάριν, ο ίδιος ο ορισμός της έννοιας της «ευρωπαϊκής εντολής έρευνας» στο άρθρο 1, παράγραφος 1, δίνει έμφαση στο γεγονός ότι ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι να παρασχεθεί στο κράτος μέλος εκδόσεως η δυνατότητα «για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων». Οι αιτιολογικές σκέψεις 7 («με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων»), 8 («στοχεύουν στη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων»), 11 («για τη συλλογή των στοιχείων»), 24 («για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων») και 38 («για την απόκτηση αποδεικτικών στοιχείων») κινούνται στο ίδιο πνεύμα. Εξάλλου, από το άρθρο 13 της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώνουν οι αρχές του κράτους εκτελέσεως μετά τη θέση σε εφαρμογή της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας προορίζονται να διαβιβασθούν στο κράτος εκδόσεως [16]. Το ίδιο άρθρο, στην παράγραφο 4, χαρακτηρίζει τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία ως «αντικείμενα, έγγραφα ή δεδομένα» [17]. Επισημαίνεται επίσης ότι τα διάφορα ερευνητικά μέτρα που απαριθμούνται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, και στα άρθρα 24 έως 31 της οδηγίας 2014/41 [18] αποσκοπούν όλα στη συγκέντρωση στοιχείων με σκοπό να αποδειχθούν, για παράδειγμα, η ύπαρξη πραγματικού περιστατικού ή πράξεως, οι περιστάσεις υπό τις οποίες συνέβη πραγματικό περιστατικό ή πράξη και η ταυτότητα ή η κατάσταση του δράστη της πράξεως.

29. Σε συνέχεια των προεκτεθέντων, συμφωνώ με την παρατήρηση της Γαλλικής και της Ολλανδικής Κυβερνήσεως ότι η αιτιολογική σκέψη 34 της οδηγίας 2014/41 μνημονεύει ότι «οποιοδήποτε στοιχείο, περιλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, μπορεί να υπαχθεί σε διάφορα προσωρινά μέτρα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, όχι μόνο με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων αλλά και τη δήμευση», αλλά ότι μόνον τα μέτρα που επιδιώκουν τον πρώτο από τους σκοπούς αυτούς εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [19].

30. Πρόσθετο υποστηρικτικό στοιχείο μπορεί να εντοπιστεί στο άρθρο 22, παράγραφος 1, και στο άρθρο 23, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, από τα οποία προκύπτει ότι είναι δυνατή η έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας για την προσωρινή μεταγωγή προσώπου που κρατείται στο κράτος εκδόσεως ή στο κράτος εκτελέσεως, αντιστοίχως, αλλά μόνο «με σκοπό την εκτέλεση ερευνητικού μέτρου με το οποίο επιδιώκεται η συλλογή αποδεικτικών στοιχείων για την οποία απαιτείται η παρουσία» του προσώπου αυτού στο έδαφος του κράτους προς το οποίο ζητείται η μεταγωγή του. Συναφώς, η αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας αναφέρει ότι, «όταν το [ενδιαφερόμενο] πρόσωπο πρόκειται να μεταχθεί σε άλλο κράτος μέλος για τους σκοπούς της ποινικής δίωξης, μεταξύ δε άλλων να προσαχθεί ενώπιον δικαστηρίου για τη διεξαγωγή της δίκης, θα πρέπει να εκδίδεται ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης σύμφωνα με την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου[, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ 2002, L 190, σ. 1)]». Στην απόφασή του Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) [20], το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας επιδιώκει, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, σκοπό διαφορετικό από το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως, υπό την έννοια ότι, ενώ το τελευταίο αφορά, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584,

[16] Το άρθρο 13, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2014/41 έχει ως εξής: «Ως αποτέλεσμα της εκτέλεσης της ΕΕΕ η αρχή εκτέλεσης διαβιβάζει χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση στο κράτος έκδοσης τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκέντρωσε ή που βρίσκονται ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους εκτέλεσης».

[17] Βλ., επίσης, άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/41.

[18] Βλ. υποσημειώσεις 10 και 11 των παρουσών προτάσεων.

[19] Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, «[ό]πως τονίζεται στην αιτιολογική σκέψη 34 της οδηγίας 2014/41, η εν λόγω οδηγία προβλέπει απλώς προσωρινά μέτρα με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων» [απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής), C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 71].

[20] Απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020 (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 72).

τη σύλληψη και την παράδοση προσώπου που καταζητείται για την άσκηση ποινικής διώξεως ή για την εκτέλεση ποινής ή μέτρου στερητικών της ελευθερίας, η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας αποσκοπεί, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, στην εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων προκειμένου να συγκεντρωθούν αποδεικτικά στοιχεία.

31. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι η οδηγία 2014/41 έχει ως σκοπό να αντικαταστήσει το κατακερματισμένο και περίπλοκο πλαίσιο που υπήρχε σχετικά με τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση. Διευκολύνει και επιταχύνει τη δικαστική συνεργασία, με τη θέσπιση ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικότερου συστήματος στηριζόμενου σε ένα ενιαίο εργαλείο καλούμενο «ευρωπαϊκή εντολή έρευνας», προκειμένου να συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού τον οποίο έχει θέσει η Ένωση, να καταστεί δηλαδή αυτή ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης επί τη βάσει του υψηλού βαθμού εμπιστοσύνης που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των κρατών μελών [21]. Στο ίδιο πνεύμα, προσθέτω ότι, στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 10-11 Δεκεμβρίου 2009 και στο οποίο παραπέμπει η αιτιολογική σκέψη 6 της οδηγίας 2014/41, επισημαίνεται ότι το «νέο πρότυπο» στον τομέα της συγκεντρώσεως αποδεικτικών στοιχείων, το οποίο θα καθίστατο στη συνέχεια η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, έπρεπε, μεταξύ άλλων, να λαμβάνει υπόψη «την ευελιξία του παραδοσιακού συστήματος αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής», «θα μπορούσε να έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής» και «θα πρέπει να καλύπτει όσο το δυνατόν περισσότερα είδη αποδεικτικών στοιχείων, λαμβανομένων υπόψη των οικείων μέτρων» [22].

32. Τέλος, από το άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 προκύπτει ότι η οδηγία αντικαθιστά μόνον τις «αντίστοιχες διατάξεις» των τριών συμβάσεων στις οποίες αναφέρεται η εν λόγω διάταξη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η σύμβαση της 29ης Μαΐου 2000. Επομένως, πρόκειται μόνο για τις διατάξεις των συμβάσεων που διέπουν τα ίδια θέματα με εκείνα που διέπονται από την οδηγία, πράγμα το οποίο, όπως υποστηρίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, καταδεικνύει ότι η οδηγία δεν καλύπτει όλες τις πιθανές αιτήσεις δικαστικής συνδρομής. Οι υπόλοιπες διατάξεις των εν λόγω συμβάσεων εξακολουθούν να εφαρμόζονται μεταξύ των κρατών μελών.

Επί του ζητήματος αν μέτρα όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη μπορούν να ζητηθούν στο πλαίσιο ευρωπαϊκής εντολής έρευνας

33. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος της επίμαχης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, είμαι της γνώμης, όπως και η AK, η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, ότι η επίδοση διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας δεν μπορεί να ζητηθεί μέσω τέτοιας εντολής έρευνας. Είναι σαφές ότι το μέτρο αυτό δεν έχει ως αντικείμενο τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων ή, για να επαναλάβω τη διατύπωση της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, τη συγκέντρωση αντικειμένου, εγγράφου ή δεδομένου προκειμένου να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας. Αποτελεί δικονομικό τύπο που πρέπει να τηρηθεί μετά την ολοκλήρωση της ανακριτικής διαδικασίας και ο οποίος αποσκοπεί στην επίσημη ενημέρωση του κατηγορουμένου για την απαγγελία κατηγορίας, για τις κατηγορίες που απαγγέλθηκαν εις βάρος του καθώς και για την παραπομπή του ενώπιον δικαστηρίου.

[21] Απόφαση της 30ής Απριλίου 2024, M.N. (EncroChat) (C-670/22, EU:C:2024:372, σκέψη 86 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[22] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης – Μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες (ΕΕ 2010, C 115, σ. 1), σημείο 3.1.1.

34. Επομένως, η επίδοση διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας σε άλλο κράτος μέλος δεν διέπεται από την οδηγία 2014/41, αλλά εμπίπτει σε άλλο νομοθέτημα στον τομέα της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις, εν προκειμένω στη σύμβαση της 29ης Μαΐου 2000 [23] και, ειδικότερα, στο άρθρο 5 αυτής. Όπως επισημαίνει η Γαλλική Κυβέρνηση, από την εισηγητική έκθεση σχετικά με τη σύμβαση [24] προκύπτει ότι η έκφραση «διαδικαστικά έγγραφα», την οποία η σύμβαση δεν ορίζει, πρέπει να ερμηνεύεται «ευρέως» και ως περιλαμβάνουσα, για παράδειγμα, «τις κλήσεις και τις δικαστικές αποφάσεις». Ελλείψει διατάξεως στην οδηγία 2014/41 περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως διαδικαστικών εγγράφων αντιστοιχούντων στο άρθρο 5 της σύμβασης της 29ης Μαΐου 2000, το τελευταίο αυτό άρθρο εξακολουθεί να εφαρμόζεται πλήρως σύμφωνα με το άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας.

35. Βεβαίως, μπορεί να γίνει δεκτό, όπως υποστηρίζουν τόσο η ΑΚ όσο και η Γαλλική Κυβέρνηση, ότι η επίδοση και η κοινοποίηση διαδικαστικού εγγράφου πραγματοποιούνται στο πλαίσιο ευρωπαϊκής εντολής έρευνας στην περίπτωση που αποτελούν μέρος της δικονομικής εφαρμογής του ερευνητικού μέτρου με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων που αφορά η εντολή έρευνας και είναι απαραίτητα για την εκτέλεση του ερευνητικού αυτού μέτρου. Μια τέτοια λύση ανταποκρίνεται στην ανάγκη ευελιξίας που προκρίνει το σύστημα δικαστικής συνδρομής και καθιστά δυνατή την αποτροπή του ενδεχομένου να υποχρεωθούν οι αρμόδιες αρχές να υποβάλουν δύο χωριστές αιτήσεις, τη μια στηριζόμενη στην οδηγία 2014/41 και την άλλη στο άρθρο 5 της σύμβασης της 29ης Μαΐου 2000, πράγμα που θα αντέβαινε στον επιδιωκόμενο από την οδηγία σκοπό της αποδοτικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, στα συμπεράσματά του επί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, τα οποία δημοσιεύθηκαν στις 7 Δεκεμβρίου 2018, το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο επισημαίνει ότι είναι «κοινώς αποδεκτό» ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/41 δεν περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, «την επίδοση και την αποστολή διαδικαστικών εγγράφων (εκτός εάν αποτελούν μέρος του ερευνητικού μέτρου στο πλαίσιο [ευρωπαϊκής εντολής έρευνας]»)[25]. Ομοίως, από έκθεση της Eurojust του Νοεμβρίου του 2020 επί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας προκύπτει ότι η επίδοση και η αποστολή διαδικαστικού εγγράφου θα πρέπει να υπόκεινται σε χωριστή αίτηση δικαστικής συνδρομής, εκτός εάν «η παράδοση του εγγράφου αυτού αποτελεί το μέσο διεξαγωγής του ερευνητικού μέτρου που ζητείται με την [ευρωπαϊκή εντολή έρευνας]»[26]. Στο ίδιο πάντοτε πνεύμα, στο κοινό σημείωμα της Eurojust και του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου, το οποίο παρατίθεται στην υποσημείωση 23 των παρουσών προτάσεων, επισημαίνεται ότι «[σ]υμφωνείται ότι η οδηγία [2014/41] δεν καλύπτει […] την επίδοση και αποστολή διαδικαστικών εγγράφων, εκτός εάν η παράδοση ενός εγγράφου είναι καθοριστικής σημασίας για το ερευνητικό μέτρο που αποτελεί αντικείμενο της [ευρωπαϊκής εντολής έρευνας]». Κατά τη Eurojust και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο, «σε αυτήν την περίπτωση, θα πρέπει να ακολουθηθεί ελαστική προσέγγιση ως προς την ένταξή του στην [ευρωπαϊκή εντολή έρευνας], σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 2 της οδηγίας [2014/41]»[27].

36. Εντούτοις, είμαι της γνώμης, όπως και η ΑΚ, ότι η υπόθεση που περιγράφεται στο σημείο 35 των παρουσών προτάσεων πρέπει να θεωρηθεί ως εξαίρεση από την αρχή κατά την οποία η επίδοση διαδικαστικών πράξεων δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ευρωπαϊκής εντολής

[23] Αυτό προκύπτει επίσης από κοινό σημείωμα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας (Eurojust) και του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου σχετικά με την πρακτική εφαρμογή της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας του Ιουνίου 2019 (σ. 6), το οποίο παραθέτει η ΑΚ και είναι διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Publications/Reports/2019-06-Joint_Note_EJ-EJN_practical_application_EIO_EL.pdf.

[24] Εισηγητική έκθεση Σχετικά με τη σύμβαση της 29ης Μαΐου 2000 για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2000, C 379, σ. 7).

[25] Βλ. σελίδα 2 του εγγράφου, διαθέσιμου στη διεύθυνση: https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_RegistryDoc/FR/3096/83/0.

[26] Βλ. σελίδα 20 του εγγράφου, διαθέσιμου στη διεύθυνση: https://www.eurojust.europa.eu/publication/report-eurojust-casework-european-investigation-order.

[27] Βλ. σελίδα 6 του εγγράφου.

έρευνας. Επομένως, πρέπει να ερμηνεύεται στενά, ώστε να καθίσταται δυνατή η συνύπαρξη των διαφόρων μέσων ευρωπαϊκής δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις, χωρίς το ένα μέσο να υπεισέρχεται στο πεδίο εφαρμογής του άλλου, καθώς και στις διαδικασίες, εγγυήσεις και ειδικές προϋποθέσεις που αυτό προβλέπει. Η υπόθεση αυτή θα μπορούσε να καλύπτει, για παράδειγμα, την περίπτωση κατά την οποία η εκτέλεση πράξεως έρευνας, όπως η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην κατοικία του ενδιαφερομένου, απαιτεί απόφαση της δικαστικής αρχής που εντέλλει την πράξη αυτή και η οποία πρέπει να επιδοθεί προηγουμένως στον ενδιαφερόμενο.

37. Αντιθέτως, φρονώ, όπως υποστηρίζει η AK, ότι η υπόθεση αυτή δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής στην περίπτωση της επιδόσεως διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας. Η εν λόγω πράξη ποινικής διαδικασίας, η οποία λαμβάνει χώρα με την ολοκλήρωση της ανακριτικής διαδικασίας[28], έχει ως αντικείμενο την έκθεση των προσαπτομένων στον ενδιαφερόμενο πραγματικών περιστατικών και του νομικού χαρακτηρισμού τους, καθώς και τη διαπίστωση της συγκεντρώσεως επαρκών αποδεικτικών στοιχείων για την απαγγελία κατηγορίας κατά του προσώπου αυτού και την παραπομπή του ενώπιον δικαστηρίου[29]. Όπως ορθώς επισημαίνουν η AK και η Ολλανδική Κυβέρνηση, η διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας συνιστά, κατά κανόνα, αυτοτελή πράξη ποινικής διώξεως, η οποία μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις για τον ενδιαφερόμενο. Δεν αντιλαμβάνομαι για ποιο λόγο η επίδοση ενός τέτοιου διαδικαστικού εγγράφου στον ενδιαφερόμενο θα μπορούσε να συνιστά το εργαλείο ενός ερευνητικού μέτρου που αποσκοπεί στη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων ή να είναι απαραίτητη για το μέτρο αυτό. Για να επανέλθω στην περίπτωση που αποτελεί το αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος, φρονώ, όπως υποστηρίζει η AK, ότι εξέταση του κατηγορουμένου προκειμένου να συγκεντρωθούν αποδεικτικά στοιχεία, υπό την επιφύλαξη του ζητήματος αν αυτό ήταν πράγματι το αντικείμενο του αιτήματος εξετάσεως στην κύρια δίκη[30], δεν εξαρτάται από την επίδοση διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας.

38. Όσον αφορά το γεγονός ότι η διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας περιλαμβάνει επίσης διαταγή καταθέσεως εγγυήσεως, αυτό ουδόλως μεταβάλλει, κατά τη γνώμη μου, το συμπέρασμα ότι η επίδοση τέτοιας διατάξεως δεν μπορεί να ζητηθεί στο πλαίσιο ευρωπαϊκής εντολής έρευνας. Είναι πρόδηλο ότι μια τέτοια διαταγή, η οποία έχει κατά τα λοιπά αμιγώς παρεπόμενο χαρακτήρα, δεν συνιστά ερευνητικό μέτρο που αποσκοπεί στη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων κατά την έννοια της οδηγίας 2014/41[31].

39. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται ούτε από το γεγονός ότι μια διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας περιέχει ένταλμα προσωρινής κρατήσεως όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη. Πράγματι, πλην της ειδικής περιπτώσεως της προσωρινής μεταγωγής κρατουμένων προς εκτέλεση ερευνητικού μέτρου που προβλέπεται στα άρθρα 22 και 23 της οδηγίας 2014/41, μια ευρωπαϊκή εντολή έρευνας δεν μπορεί να περιλαμβάνει αίτημα να τεθεί πρόσωπο υπό κράτηση ή

[28] Η Γαλλική Κυβέρνηση εκθέτει ότι «μια διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας […] σηματοδοτεί κατά κανόνα το πέρας των ερευνών που διεξήγαγαν οι ανακριτικές αρχές και ενδεχομένως ο ανακριτής».

[29] Εν προκειμένω, η διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, στο πρώτο μέρος της, περιλαμβάνει έκθεση των πραγματικών περιστατικών που προσάπτονται στην AK, στο δεύτερο μέρος της, προβαίνει σε ποινικό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών, παραθέτει τα αποδεικτικά στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη εις βάρος της AK και εκθέτει τους λόγους για τους οποίους διατάσσεται η κατάθεση εγγυήσεως από αυτήν καθώς και η προσωρινή κράτησή της, και στο τρίτο μέρος της, το οποίο αποτελεί το διατακτικό της πράξεως, απαγγέλλει τις κατηγορίες εις βάρος της AK και διατάσσει την προσωρινή κράτησή της καθώς και την κατάθεση εγγυήσεως ύψους 30 000 ευρώ.

[30] Βλ. σημείο 41 των παρουσών προτάσεων.

[31] Εν προκειμένω, από τη διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας της 30ής Σεπτεμβρίου 2009 προκύπτει ότι σκοπός της καταθέσεως εγγυήσεως είναι να διασφαλίσει την εκπλήρωση «των ενδεχόμενων μελλοντικών οικονομικών υποχρεώσεων της [AK]» σε περίπτωση που, πέραν της διαπίστωσης της ποινικής ευθύνης της, θα μπορούσε να κριθεί και αστικώς υπεύθυνη.

να συνεχιστεί η κράτησή του[32]. Η περίπτωση της προσωρινής μεταγωγής δεν αφορά κατάσταση όπως αυτή της υπό κρίση υποθέσεως, όπου η προσωρινή κράτηση της ενδιαφερομένης δεν έχει κανέναν αποδεικτικό σκοπό, αλλά ζητείται αποκλειστικώς προκειμένου να καταστεί δυνατή η εμφάνιση του προσώπου αυτού, κατόπιν της εις βάρος του απαγγελίας κατηγορίας, ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου του κράτους εκδόσεως.

40. Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος της επίμαχης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, ήτοι το αίτημα εξετάσεως της κατηγορούμενης προκειμένου να μπορέσει να παράσχει χρήσιμες εξηγήσεις επί των πραγματικών περιστατικών που εκτίθενται στη διάταξη περί απαγγελίας κατηγορίας που της επιδόθηκε, επισήμανα ήδη ότι η οδηγία 2014/41 προβλέπει ρητώς στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, και στο άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, μεταξύ των ερευνητικών μέτρων που μπορούν να ζητηθούν στο πλαίσιο τέτοιας εντολής έρευνας, την εξέταση υπόπτου ή κατηγορουμένου.

41. Εντούτοις, όπως ορθώς υπογραμμίζει η Επιτροπή, ένα τέτοιο αίτημα εξετάσεως θα μπορούσε να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής ευρωπαϊκής εντολής έρευνας μόνον αν είχε πράγματι ως αντικείμενο τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων. Τούτο δεν θα συνέβαινε αν το αίτημα εξετάσεως σκοπούσε, στην πραγματικότητα, μόνο στο να παράσχει στον κατηγορούμενο τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματα υπερασπίσεώς του εκθέτοντας τις παρατηρήσεις του επί της διαδικασίας περί απαγγελίας κατηγορίας που κινήθηκε εναντίον του. Συναφώς, διαπιστώνω ότι η AK και η Γαλλική Κυβέρνηση διαφωνούν ως προς το αντικείμενο του αιτήματος εξετάσεως που ζητήθηκε στο πλαίσιο της επίμαχης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας. Ενώ η Γαλλική Κυβέρνηση θεωρεί ότι από την εντολή έρευνας προκύπτει αναμφισβήτητα ότι ο επιδιωκόμενος με το αίτημα εξετάσεως σκοπός ήταν η συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, η AK υποστηρίζει ότι μοναδικός σκοπός της εξετάσεως ήταν η διασφάλιση των δικαιωμάτων υπερασπίσεώς της σε σχέση με την εις βάρος της απαγγελία κατηγορίας[33].

42. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να καθορίσει το ακριβές αντικείμενο του επίμαχου στην κύρια δίκη αιτήματος εξετάσεως. Εάν διαπιστώσει ότι το αίτημα δεν αφορά τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, θα πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι τόσο το εν λόγω αίτημα όσο και το αίτημα επιδόσεως της διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας. Αντιθέτως, αν διαπιστώσει ότι το αίτημα εξετάσεως έχει πράγματι ως αντικείμενο τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, θα μπορούσε, κατά τη γνώμη μου, να επικυρώσει αυτό το σκέλος της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, υπό την επιφύλαξη, βεβαίως, ότι έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο και τον τύπο μιας τέτοιας εντολής έρευνας τις οποίες προβλέπει η οδηγία 2014/41, καθώς και οι λοιπές διατυπώσεις που απαιτούνται από την οδηγία[34]. Φρονώ ότι μια συνολική άρνηση εκτελέσεως της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας για τον λόγο ότι δεν μπορεί να καλύψει αίτημα επιδόσεως διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας θα ήταν υπερβολική και θα αντέβαινε στον σκοπό αποδοτικότητας που επιδιώκει η οδηγία.

[32] Πρβλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 73).

[33] Η AK παρατηρεί, στο πλαίσιο αυτό, ότι το δικαίωμα του κατηγορουμένου να υποβάλει παρατηρήσεις επί της εις βάρος του απαγγελία κατηγορίας, παρουσία του συνηγόρου του, προβλέπεται από τον ισπανικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στο πλαίσιο της διαδικασίας επιδόσεως της διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας.

[34] Βλ., μεταξύ άλλων, άρθρα 5 έως 7 και 9 της οδηγίας 2014/41.

Πρόταση

43. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία):

Τα άρθρα 1 και 3 της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις,

έχουν την έννοια ότι:

δεν επιτρέπουν σε δικαστική αρχή κράτους μέλους να εκδώσει ή να επικυρώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας η οποία αποσκοπεί, αφενός, στην επίδοση στον κατηγορούμενο διατάξεως περί απαγγελίας κατηγορίας, η οποία περιέχει επιπλέον διαταγή στερήσεως της ελευθερίας και καταθέσεως εγγυήσεως, και, αφετέρου, στην εξέταση του κατηγορουμένου προκειμένου αυτός να μπορέσει, παρουσία του συνηγόρου του, να παράσχει κάθε χρήσιμη εξήγηση επί των πραγματικών περιστατικών που εκτίθενται στην εν λόγω διάταξη, εάν η εξέταση αυτή δεν έχει πράγματι ως αντικείμενο τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει.